

עודד קפלון ז"ל

1925-1948

קורות חייו

- בן ברכה וירוחם, נולד ביום ב' בטבת תרפ"ו (19.12.1925) בראשון לציון. למד בבית-הספר היסודי במושבה ובבית-הספר המקצועי על שם מכס פיין בתל-אביב. בנערותו החל לעבוד כשוליה בבית-חרושת והצטרף לתנועת "הנוער העובד". חבריו המרובים אהבוהו והוקירוהו והוא היה להם דיין ושופט. כחבר "הנוער העובד" יצא להכשרה באלונים ובגבעת חיים והתאמן במסגרת הפלמ"ח. בהיותו בן 18 התגייס לצבא הבריטי ושירת בסדנאות הצי במצרים. עם שחרורו חזר לראשון לציון ועבד כקוון בחברת-החשמל. הוא השקיע ממרצו בהחייאת חלקת אדמה, שגם סבו טיפל בה ועיבדה.

לאחר החלטת עצרת האו"ם ב-29.11.1947 על חלוקת הארץ לשתי מדינות ופרוץ מלחמת-העצמות בעקבותיה ועוד בטרם היות צבא סדיר בישראל, התגייס עודד לחטיבת "גבעתי" והשתתף בכל הקרבות של גדודו. ביום י"ט בניסן תש"ח (28.4.1948) השתתף במבצע "חמץ" לכיתור יפו, במסגרתו תקף גדודו את תל-א-ריש. הגדוד כבש את התל, אך בטרם הספיק להיערך במקום ערכו הכוחות הערביים, בסיוע תגבורת מיפו, התקפת-נגד עזה. בלחץ של התקפת האויב נאלץ הגדוד לסגת. בקרב זה נפל. עודד הובא למנוחת-עולמים בטקס צבאי בבית-הקברות הצבאי בנחלת יצחק.

גן על שמו של עווד קפלון (רח' גורדון פינת קריית ספר)

מלחמת העצמאות-מבצע "חמץ"

מלחמת העצמאות (נקראת גם מלחמת השחרור, מלחמת הקוממיות, מלחמת תש"ח, ומלחמת 1948) החלה ב-30 בנובמבר 1947, מיד לאחר קבלת תוכנית החלוקה של האו"ם, עת תקפו ערביי ארץ ישראל את היישוב היהודי בארץ ישראל כדי למנוע את יישומה של התוכנית. יחידות מתנדבים מטעם הליגה הערבית חברו לסייע למתקפת ערביי הארץ. ב-14 במאי 1948, יומו האחרון של שלטון המנדט, בו הכריזה מדינת ישראל על הקמתה. למחרת פלשו לארץ ישראל צבאות סדירים של מדינות ערב, חברות הליגה הערבית. הלחימה בפועל נגד הצבאות הערביים הסדירים הסתיימה כבר בינואר 1949. המלחמה הסתיימה רשמית ב-20 ביולי 1949, עם חתימת הסכם שביתת הנשק האחרון עם סוריה. ישראל וממלכת ירדן ניצחו במלחמה ואילו ערביי ארץ ישראל הפסידו. ארץ ישראל המערבית נחלקה בין ירדן, שכבשה את הגדה המערבית, מצרים, שכבשה את רצועת עזה וישראל שהרחיבה גבולותיה הרבה מעבר לגבולות שנקבעו למדינה היהודית במסגרת החלטת החלוקה על יתרת השטח שנועד למדינה הערבית, שלא הוקמה. ירושלים שנועדה להיות בשליטה בינלאומית בפיקוח האו"ם חולקה בין ישראל לירדן והרובע היהודי, כחלק מן העיר העתיקה של ירושלים שנכבש במלחמה על ידי הלגיון הירדני, נותר בשליטת ממלכת ירדן עד מלחמת ששת הימים. בהסכמי שביתת הנשק שסיימו את המלחמה הכירו המדינות הערביות השכנות דה פקטו בגבולות החדשים של ישראל.

מבצע חמץ הוא שמו של המבצע לכיבוש סביבתה של יפו במלחמת העצמאות על ידי חטיבות 'ההגנה' אלכסנדרוני, גבעתי וקריית. המבצע החל ב-28 באפריל 1948 מעט לאחר התקפת האצ"ל על יפו, אשר הביאה להקדמת המבצע. במבצע זה נכבשו הכפרים הערביים שבקרבת יפו. במהלכו החלה בריחה המונית מן העיר, והדבר הביא לבסוף לכניעתה ב-13 במאי.

שמהורי תל גיבורים: הקרב על הפילבוקס

"לב העיר חולון שוכנת גבעה מוריקה שבה התחולל לפני 60 שנה קרב עקוב מדם. רון פלד מביא את סיפורו של הקרב, שבו מצאו את מותם 21 חיילים, אירוע שהוא למעשה סיפורה של המדינה כולה - במקום בו נלחמו ונהרגו חייליה, ממשיכים כיום החיים כסדרם... היה זה קרב קשה שבו מצאו את מותם 21 לוחמים, במה שכונה שכונה קרב תל א-ריש, על שם הכפר הערבי ששכן בסמוך...

בפסח שנת 1948, כשבועיים לפני הכרזת המדינה, יצאו חיילי גדוד 52 של גבעתי מבסיסהם במקווה ישראל במטרה לכבוש את התל ממנו ירו הערבים על חולון, ובכך לפתוח את הדרך ליפו, במבצע שזכה לכינוי מבצע חמץ.

מטרת המבצע היתה לטהר את השטח באזור יפו ומזרחה עד ללוד ורמלה, שהוגדר בהכרזת החלוקה מסוף נובמבר 1947 כמובלעת ערבית. שלוש חטיבות חי"ש (חיל שדה) של ה"הגנה" הקיפו את האזור הערבי - "אלכסנדרוני" מצפון וממזרח, "קריית" מצפון בתוך תל אביב וכוחות האצ"ל ו"גבעתי" מדרום. תוכניתם היתה להשתלט על כל האזור הכפרי שממזרח ליפו, שכלל את הכפרים חיריה, סקיה, סלמה, יאזור, כפר-ענה, ספריה, ובית דגן.

הקרב הראשוני על התל והפילבוקס הערבי במרכזו, בפיקודו של יעקב פרי (פרולוב), החל בשעה 02:00 לפנות בוקר והיה קל יחסית, על אף כמה שגיאות שארעו בו, כמו למשל העובדה שהחבלנים שכחו להצטייד ב"צבת" מתאימה, ובשל כך התקשו בחיתוך גדרות התיל.

ההתנגדות הערבית לא אחרה והגיעה שעות בודדות מאוחר יותר מהאזור שבו נמצא כיום בית המעצר באבו כביר בחסות צבא ההצלה של קאוקג'י. החיילים השתמשו במשוריינים ישראלים (יש לומר יהודיים שכן המדינה טרם הוכרזה) אותם לקחו כשלל משיירת נבי דניאל דרומית לירושלים, ועובדה זו היא שהפתיעה את הלוחמים במקום, גרמה לאבידות קשות ואף אילצה אותם לסגת חזרה לכיוון מקווה ישראל. מומלץ לעלות אל הפילבוקס והפסל לזכרם של הנופלים בסמוך ולהשקיף על אזור גוש דן. סמוך לפילבוקס מצפון ישנו שלט מתכת המספר את סיפורו של מבצע חמץ והקרבת הקשה על התל. בסמוך לשלט מפת אבן המבארת את האזור. מזרחה מאיתנו ניתן להבחין במקווה ישראל, משם יצאו הלוחמים, וכן בגבעת החירייה. ממש תחתינו (גם מזרחה) משרד הרישוי והקאנטרי קלאב של חולון. צפונה (מעל למתקן המשחקים האדום הסמוך) ניתן להבחין במגדליה של תל אביב. אגב, השטח הסמוך לתצפית היה כולו מלא בתעלות אותה חפרו הערבים לפני הקרבות ובהם נפגעו חלקם של הלוחמים....”

הפילבוקס-